

Örgryte

Már annyit gondolkodtam azon, hogyan is élek. Hogy az életet miként élem át, milyen hatással vannak rám a velem megtörténő dolgok. S egyre inkább az a határozott érzésem támad, az életem sokkal izgalmasabb, mint bármelyik történet, amit valaha is írtam.

Nem mintha a stílusom olyan sivár lenne, inkább az a helyzet, hogy az életem kalandokkal teli, s gyakran találkozom érdekes emberekkel. Időnként különös dolgokat cselekszem, és szokatlan helyeken járok – de az is lehet, hogy egyszerűen csak jó szemem van az érdekes dolgok megfigyelésére.

Minden történet, főként az, ami valóban meg is történik velünk, utólag válik izgalmassá, amikor az események már valamiképpen összeállnak. Még abban sem vagyok egészen biztos, nem csak én látok bele összefüggéseket – így, utólag.

Egy idő elteltével, ha kellő információ gyűlik össze, az események mintha sorozatot alkotnának. És kialakul a szűrő, amellyel az ember – visszatekintve a dolgokra – kirostálja, elrendezi azokat. Mintegy magának arra hegyezi ki, amire csak akarja.

Thomas Mann varázslója jár mostanában az eszemben. Meg az, hogy az irodalomtankönyvben arra lett kihegyezve az egész, hogy a varázsló a nácizmust testesíti meg. Mármost, hogy az ember hogyan veszíti el a saját akaratát, ha egy ügyes hipnotizőr hatása alá kerül, azaz, ha a nácizmus propagandájának áldozata lesz.

Annak idején, a nyolcvanas években, elég merész lett volna az érettségim kijelenteni, hogy a varázsló az írot szimbolizálja. Még valaki azt a következtetést vonta volna le, hogy szerintem Thomas Mann náci. Nagy baromság lett volna ezt gondolni. De Thomas Mann mégiscsak úgy értette – a nagy fagyos nácizmusban is –, hogy a szerző úgy játszik az olvasóval,

mint macska az egérrel. Mann ugyanúgy húzza az időt a szövegével, mint a varázsló a hosszás előkészülettel. A gyerekek már vinnyognak, de a felnőttek is fészkelődnek a székükben.

A hegyezésről van szó.

Arról az őszeről, amikor az időjárás megbolondult. Amikor ősszel nyár volt, télen pedig kora ősz. A levegő tele volt elektromossággal, még decemberben is dörgött-villámlott. S a jégesőt nem is említettem még.

Az életemről van szó. Szó szerint.

*

Az ősszel Göteborgban kaptam állást. Nagyon örültem neki, csak egy probléma volt: kétszáz kilométerre laktam Göteborgtól. Úgyhogy albérletet kellett keresnem.

Az első héten egy ismerősnél aludtam egy matracon a nappaliban, és meg kellett várnom, amíg az éjszakai krimi a tévében véget ér. A második héten egy másik ismerősnél egy használaton kívüli kihúzhatós ágyon laktam. Aztán még feljebb vitte az isten a dolgom: találtam egy kiadó szobát az Avenyn, Göteborg főutcáján, éppen a Poszeidón szobor fölött.

Bárok, éttermek, színház, múzeum, revü – csak nem nekem. Ugyanis nekem arra nem tellett. Az ablakunk alatti moziba egyszer egy magányos este eljutottam, és megnéztem Almodóvar új filmjét, a *Volvért*.

Mindig azt hittem, léteznek tendenciák. Tendenciát véltem felfedezni abban is, hogy az albérleteim egyre fényűzőbbek lettek. A szobát az Avenyn nem bírtam fizetni, de rögvést kaptam egy ajánlatot egy ismerőtől, hogy az ő ismerőseinél lakhatnék, *az akvárium mögött*.

Hatalmas házuk van, több emelet, és annyi szobájuk, hogy nem egy, de sok-sok szoba közül választhatok, ha ott akarok lenni, s a hatalmas előszobai akvárium mögöttiben biztos meglennék. Semmi probléma.

Én a belvárosban nagyon jól elvoltam. Munka után a kedvenc éttermemben, az *Andrumben* vacsoráztam; s ha jó idő volt, hazasétáltam, mint egy odavalósi. Élveztem, hogy szemben volt a városi nagykönyvtár, balra a Picasso-kiállítás, este a *Cseresznyeskertet* adták a Nagyszínházban, a trafik tizenegyig nem zárt be, márványlépcső volt a lépcsőházban, széles volt a lépcsősor. Egyszer október végén, amikor elmaradtak a délutáni óráim, el-sétáltam a belvárosi botanikus kertbe, s még nyíltak a rózsák. Meleg volt. A kertnek az a sarka, ahol a rózsák virultak, különös, sárga, száraz fényben ragyogott. A tenger felől sós levegő keveredett a rózsák illatával. Élveztem a kései kellemes meleget.

A háziakat azonban itt sem lehetett megkerülni. Belakták az egész teret, ott voltak mindenütt, még ha nem is tartózkodtak éppen otthon.

A konyha sült hússzagú volt, a kiadott szobában régi *Göteborgs Posten* számokat tároltak, a fürdőszobapolcon fogselyem és különböző méretű elektromos fogkefék sorakoztak. Papucs, kabát, cigarettavég. A szoba azonban, amit béreltem, egy hagyományos belvárosi lakás cselédszobája volt, és még fizetni is kellett érte. Nem panaszkodhattam.

Munka után felhívtam a családot, akik felajánlották, náluk ingyen lakhatom. Mint kiderült, csak majdnem ingyen. Az ismerősöm ismerőse, a család férfi tagja úgy gondolta, lehetek ott fizetség nélkül, ugyan mit számít! Akkor jövök s megyek, amikor akarok, semmi probléma. De mikor a feleségével beszéltem, ő gyorsan megkérdezte, milyen tanár is vagyok. A megállapodás úgy szólt tehát ezután, hogy heti két angolóráért lakhatom ott. Az utóbbi időben nem voltam annyira megszorulva, hogy a leendő tanítványaimmal való találkozás nélkül igent mondjak egy ilyen felkérésre. Elképzeltem, két óra valami rettenetesen hülye kölyökkel, hogy megspóroljam az Avenyn lévő szoba árát. Mindenért kell áldozatot hozni!

Tehát munka után felhívtam őket. A nő vette fel – aki különben orvos –, és megállapodtunk, mikor mehetek el hozzájuk. Meg akartam nézni a szobát, nem ugorhatok bele az alkuba vakon. A *Brunnsparcken*ről busszal mentem *Örgryt*ébe, ahol a család lakott. A nő nagyjából elmagyarázta, melyik házról is volt szó, de nehezen lehetett volna eltéveszteni. Ott sétáltatta a ház előtt Nyuszit, a komondorjukat. A kutya nem volt túlságosan nyuszi, de a fajtája rossz hírével ellentétben békésen megszagolta a kezemet.

Bemutatkoztam.

Aranyos kis utca, párhuzamos egy nagyobbbal, ahol emeletes bérházak álltak. Ám a kis utcában csak fényűző villákat lehetett látni. A házigazdámék háza sem volt kisebb a többinél. Négy emelet. A földszinten orvosi rendelő, garázs, műhely, szauna. Az első emeleten a férj régi fogorvosi rendelője: a szék, a fűrógép, a műszerek mind ott álltak, letakarva fehér lepedővel. A középső emeleten lakott a család, a padlásteret pedig a vendégeknek tartották fenn, hiszen a nagyobb gyerekek rég elköltöztek, üresen álltak a szobák. Az előszobában mindjárt megláttam a faltól falig érő akváriumot. A halak méltóságteljesen úszkáltak le s fel.

A ház előtt egy veterán Mercedes állt.

*

„Semmi probléma” nem volt itthon, csak a felesége, a legkisebb gyerek és a sógora. A sógor még várt arra egy beteget – öregek gombás talpát masszírozta –, de a páciens sokat késett. A nő teával kínált, a sógor a tegnapi vacsoráról megmaradt bort akarta a teájába önteni, de a doktornő szí-

gorúan rendre utasította: addig nem, amíg nincs több beteg. Mintha a tea-főző sípolásával összhangban még valami sistergett volna a fogai között: *nem az én házámban, nem az én rendelőmben*, vagy ilyesmi. Nem lehetett tudni, mondta, vagy csak gondolta.

A tea mellett volt szerencsém megismerni a férfi életét, egész családját, gyermekeinek neveltetését, hogy a legkisebbik gyerekből nem nagyon akart kinézni semmi, nem is fordítottak rá akkora figyelmet, volt is lelkiismeret-furdalása, és egyszer az a legkisebbik... Az asszony hol masamód mosolygott, hol fitymálóan megjegyzéseket tett, hogy az se úgy volt, meg ez se úgy volt. Egy csésze tea mellett egy testvérpár évtizedes egyet nem értése bontakozott ki. Mintha mindketten megfeledkeztek volna arról, miért is jöttem. Miért is jöttem? Az ember tapasztalatot gyűjt minden pillanatban. Eddig nem volt alkalmam ilyen mélyen betekintést nyerni egy hitbuzgó katolikus magyar család történetébe. Ekkor a nő folytatta az emigrációval, az észak-norvégiai kisvárosban töltött évekkal. (Mintha rá kellene kontráznia az öccsére.) Hogy milyen érzés egy orvosnak egy külvilágtól elzárt közösségben, sok-sok kilométerre a civilizációtól: báraktól, éttermektől, színháztól, múzeumtól, fiataloktól. Az emberek egymásra és főleg órá, a fiatal doktornőre voltak utalva. S neki hogy hiányzott az „élet”. Még egy benzinkút sem volt, ahol főtt virslit lehetett volna enni, és kikölcsonőzni egy videót szombat este. De mire is tudta volna alapozni a magánpraxist Göteborgban? Miből lett volna a ház, ha nem a norvég betegekben?

Miért is jöttem?! A szoba miatt. Szerencsére megjött az öregasszony, akire a férfi várt. Felhajtottam a kihűlt Liptont. A doktornő megkért, kövessem, megmutatja a házat. Talán nem tartozik minden egyes szobához egy-egy élettörténet. Vagy ha mégis, talán nem most kell az összeset végighallgatnom.

Kellemes beszélgetés, kellemes időjárás, erdőszél, hegyoldal a ház mögött, gazdag szomszédok. Nyuszi egész idő alatt barátkozni akart. A kutya legalább biztosan barátkozni akart, nem valami egészen mást. Bort vagy szexvideót szombat este.

A szoba tetszett. Tényleg választhattam. A legidősebb lány szobáját találtam a legbarátságosabbnak. Igazi padlásszoba volt, ferde fallal, tetőablakkal. Zongora állt benne, és egy csomó festmény volt a földön. De mindent vastagon belepett a por, és gyenge volt a világítás. Később a mobiltöltőmnek sem találtam egy rendes konnektort.

Mindenesetre úgy döntöttem, az Avenyn felmondok. Nem túl nagy ár egy ingyen szállásért két óra angol a gyerekekkel.

A háziasszony egészen a buszmegállóig akart kísérni. Nyuszi is vele volt, mintha csak az érkezésemkor félbeszakadt kutyasétáltatás ott folytatódott volna, ahol abbamaradt. Azzal a különbséggel, hogy nem voltam már idegen a kutya számára. De amikor elhaladtunk a szomszédos villák egyike mellett, az asszony lassított, és elkezdte a házhoz vezető lépcsősort vizsgálni. Volt ott valami sötétes, nedves folt, ami megragadta a figyelmet.

– Nem gondoltam volna, hogy így fog végződni – mondta lakonikusan, és tovább bámulta a tócsát.

– Mi az? – néztem előbb rá, majd a foltra.

– Vér – válaszolta idegesen.

Nem hittem volna neki, ha nem tudtam volna, hogy orvos. Lehetett volna kiömlött sőr, festék vagy bármi más, de tudtam, biztos a dolgában. Kicsit elsápadhattam, és elég kényelmetlenül kezdtem érezni magam. Talán még féltem is. Sötétedett. Istenem! Mi történhetett itt, ahol az elkövetkezendő két hónapban lakni fogok? Ám a doktornő a legkevésbé sem volt meglepve.

– Be kell csengetnem. Meg kell tudnom, minden rendben van-e velük, de kétlem, hogy így lenne.

Valami meghatározhatatlan, nyomasztó érzés kezdett a gyomrom irányából a torkom felé kúszni: be kell csengetnie, be kell csengetnünk...

– Várjalak meg itt lent? – kérdeztem halásápadtan. Mintha felelősséget éreztem volna, hogy kéznél legyek, ha meg kell mentenem őt. De ő nyugodtan, akár egy profi körzeti orvos, így szólt:

– Nem, nem szükséges!

Egymagam folytattam az utat a buszmegálló irányába.

*

Az egész hercehurca a szobákkal csak azért történhetett meg, mert az egyre növekvő munkanélküliség miatt gyorsan el kellett fogadnom egy olyan állást, amihez ugyan remekül értettem, de a lakhelyemtől meglehetősen távol esett. A gimnáziumi tanárok szokásos életét tulajdonképpen élveztem is. És a nagyváros pazarságát is tudtam értékelni pár év vidéki száműzetés után. Hétközben teljesen beleolvadtam a zajokba, a fényekbe és az illatokba. A másságom nem tűnt fel senkinek. Annyi a bevándorló Göteborgban, hogy ha nem szólalok meg, észre sem lehetett venni, hogy nem vagyok svéd. Nem vagyok svéd, és nem vagyok göteborgi sem. Szerettem volna göteborgi lenni, és kicsit sajnáltam, hogy minden csak ideiglenes.

34 Az álláshirdetések rendszeres tanulmányozása a napirendem része lett. Sokat böngésztem a *Göteborgs Postent*. Az örgrytei tanulmányi ki-

rándulás után a rendőrségi híreket mindig elolvastam. A napi egy lövöldözés, egy-két késelés *Hisingében*, a féltékenységi jelenetek, a rablás sötét utcákon vagy erdőszélen, az elkóborolt nagymamák, a megerőszkolt iskoláslányok, a narkósok a *Centralennél*, egy-egy villamos és sportautó balesete volt az átlag. Néha arról tudósítottak, hogy a sebészorvos rossz mellet operált le a rákbetegről, vagy hogy a sok esőzés miatt ez-az beomlott. Az örgrytebeli tragédiáról semmi hír. Talán nem történt bűnügy, vagy ha igen, nem annyira érdekes, hogy a *Göteborgs Posten* megírja. Talán az ügy bizalmas, s nem akarják felfedni az áldozatok kilétét. Még az is meglehet, semmi ilyesmi nem történt. Baleset volt. Lehet, az se. Valami kiömlött oda. Persze egy orvos csak tudja, ha vértócsa az.

Nácizmus vagy narcizmus. Itt, Göteborgban egyikről sem tanácsos beszélni. Ha svéd az ember, mindkettő majdnem tabu. Márpedig mindenki, aki Svédországban lakik, svéd – mondják a svédek, akik számára a nácizmus is meg a narcizmus is tabu. Az átlagsvédet, az itteni Kovács Jánost Svenssonnak hívják, közepes méretű lakása, közepesen jó kocsija, közepesen elég fizetése, átlagos nagyságú családjá van. Egy évben négy-öt-hat hét szabadsága szokott lenni. Nem tűnik ki semmivel, de nem is marad alul. Tudja, hogy a királyné törli a svédet, amikor nyilatkozatot ad a tévében. Egyszer még a királyné szüleinek a múltját is felhánytorgatta a média, de csak egyszer. Azóta Svenssonnak elege lett a királynéból és a sajtóból. Aztán itt az ember nem tömjénezheti önmagát, mert magamagának is átlagos, közepes, elégnek kell lennie, *lagom* – ahogy svédül azt mondják. Panaszkodni nem svéd. Nem is panaszkozhatnak. Volt szerencsém Göteborgot több szempontból is megfigyelni. Ennél többet nem is lehet kívánni. Nem mindig jó azonban, ha az ember túlságosan bennfentes, ha túl sokat tud, mert annál többet kell hallgatnia. Hallgatnia a házinéniket, a házibácsikat, a házigyerekeket, a házisógorokat, a háziszomszédokat. Szerettem volna svéd lenni. Megelégedni azzal, ami van.

*

A következő vasárnap szépen vettem egy cserép virágot a nőnek, akinél az Avenyn laktam, és elmentem a cuccaimért, amelyek még ott voltak. A házinéni nem nagyon ért rá, éppen csirkecombot sütött. A virágnak nagyon örült. Aztán próbálta kimagyarázni magát, hogy vendég van nála, ne haragudjak, csak pakoljak nyugodtan, és tulajdonképpen sajnálja, hogy elmegyek. Sem a konyhában, sem az ebédlőben, sem a nappaliban nem látam vendég nyomát. A gyerekszoba ajtaja is nyitva volt, bent senki. A vendég nem lehetett máshol, mint a házinéni hálószobájában. Vasárnapi ebéd a hálószobában? Talán az ágyban? Két tányér, két szép csirkecomb, hasáburgonya, savanyúság. Idegen kabátnak vagy cipőnek semmi jele. Az ille-

tő vagy a szobában vette le a cipőt és a kabátot, vagy cipő és kabát nélkül jött, vagy az az egy pár számomra ismeretlennek tűnő kisméretű cipő az előszobában a vendégé lehetett. *De akkor a vendég nőnemű!* – gondoltam, s gyorsan hajtogatni kezdtem a hálósákomat. Úgy éreztem, jobb, ha minél gyorsabban eltűnök, mielőtt valami kitudódna.

Örgyrtében nem volt kiadós, magyaros vasárnapi ebéd. Az asszimilációnak már arra a fokára jutottak, hogy delente csak löncs járt, meleg étel pedig négy előtt nemigen. Ezt a fajta átalakulást már több helyütt megfigyeltem a magyaroknál. Először csak kicsit keveredik a szokás, az asszony még ki-kimegy a piacra magyar kenyérért, gyulai kolbászáért, tepertőért. Magyarországról időnként elhurcolnak pár zacskó diót, mákot. Aztán a helyi speciális jelenségekre többé már nem keresnek magyar megfelelőt: a dolgok *lagom* nagyságúak, az IKEA-ba *stombuss*-szal (csuklóbusz) megy az ember, a *köttbullarral* (minifasírt) *lingonsyltet* (vörösáfonyaíz) esznek, a gyerek reggel *havregrynsgrötöt* (zabkása) kapjon, ünneplik a *midsommart* (nyári napforduló), és nem láttad, hova tettem a *mössámat* (sapkám)?

A háziak gyereke már alig beszélt magyarul. Minden megkezdett magyar mondat két-három szó után elhajlott, elferdült, elfordult a magyartól. A svéd szavak magyarul ragozódtak, a közös kifejezések furcsa kiejtést, daltamot kaptak. És ebben a kavargásban nekem nem kis energiámba teltt kihámoznom, mit is akart tőlem ez a kis hibrid szörny, ez a házigyerek.

Az angol házival kezdtük. Aztán meg kellett nézmem az alagsorban a tévészobát, a hobbiszobát, apunak a műtermét, a miniatűr műanyag szerepjáték-figurákat, a sakk-készletet, amivel a városi döntőben tizenhetedik lett, a karácsonyra készülő hajlítható testű Mikulás-figurát, a sok összeszedett fenyőtobozt, a cápaállkapcsot és a csontvázat a szekrényben. Majd anyu elmagyarázta, hogy került a csontváz Magyarországról ide. És hogy ne ijedjek meg, de igazi.

Fáradt voltam. Egyedül akartam lenni. Már nem voltam kíváncsi semmire a házban. És senkire a háziak közül. Pihenni akartam. Könyvet olvasni. Zenét hallgatni. Vagy csak hallgatni. De valamit még meg akartam kérdezni a doktornőtől, amikor a gyerek kiszaladt az ebédlőből. Hogy mi lett a vértócsával.

A nő azonban azzal a képtelen válasszal jött, hogy beszélt a szomszédal, aki azt mondta, rozsdás víz volt csak, és már szóltak a vízszerezőnek, hogy baj van a régi csövekkel. Mindezt olyan nyugalommal, természetességgel adta be nekem, hogy kezdtem hinni neki. Rozsdás víz. Rozsdás víz. Rozsdás víz. Ha sokszor mondogatja az ember, bebeszéli magának a végén. Ezt nem lehet megkérdőjelezni.

Az örgryteiek büszkék Örgrytére. Azért szeretnek ott lakni, mert közel van a városközponthoz és a természethez is. A városrész neve a nagyjából ezer évvel ezelőtti feljegyzésekben bukkan fel először. A régi időkben a helyneveket sokszor a környék földrajzi jellegzetességei után adták. Ezért a legvalószínűbb az, hogy az *ör-gryte* szóösszetétel azt jelenti, homokkő. Az *ör* vizes, homokos, kavicsos terület elnevezése a régi svédben, a *gryt*, amit a viking időkben még *grjot*-nak írtak, pedig azt jelenti, kő. Egy másik magyarázat szerint a mai lyuk, rókaodú jelentésű *gryt* a környéken található jégkorszaki földbe vájt kis mélyedésekre utal, s innen a név.

Mindenesetre Örgryte gazdag. Gazdag történelme, vallástörténete van, és gazdag emberek lakják. Úgy is mondhatnánk, Göteborg Rózsadombja, olyan negyed, ahol a város legimpozánsabb villái találhatóak. Két hatalmas temploma is van, a középkori Régi Templom és az Újtemplom, a világhírű északnémet barokk orgonájával. És jó szokás szerint a templomkert egyúttal a temető is, így a templomokat mindenütt sírok veszik körül. És a templomkerteket további sírok övezik. A környéken sok a parkerdő és a temető: a *lundeni* Újtemető – pont szemben a katolikus iskolával –, a *Danska* út elején a Keleti Temető, az *Överåsparken*, ahol jó néhány fa törzsét átöleltem az őszön.

Nos, a spontán kertvárosi hangulat mögött komoly várostervezés áll. Az angolpark a Skóciában kőszáló vikingekkel kezdődött. A dán Camus keresztje a mai napig látható Kelet-Skóciában, az Angus-jársbeli Monikiénél. Egy kis halmon áll hosszú évszázadok óta, mohával, ezüstös zuzmóval bevonva. A sírkő a Panmure-kastély erdeinek fái között rejtőzik, mintha védelemre, takarásra szorulna, pedig majdnem két méter magas. A vörös homokkő kereszt az egyik oldalon a keresztre feszítést ábrázolja, a másik oldalon a dicsőséges Jézus Krisztust. Lent, a megfeszített Krisztus alatt a megkopott kövön kirajzolódik a nyilas képe, a kentaur egy aspektusa, ami a Szent Bestiárium szerint a lélek test feletti győzelmét jelképezi. A kő hátulján az áldásadó Jézus: fejét hatalmas glória övezi, az egyik kezében könyvet tart, a másikat áldásra emeli. Mindkét oldalán angyalok térdepelnek odaadón, lejjebb a négy evangélista, kezükben az evangéliummal.

A hagyomány úgy tartja, hogy egy bizonyos Camus, a hódító dánok vezetője vereséget szenvedett a piktektől, halálos sebet szerzett, és a kereszt az ő sírhelyét jelöli. A Panmure család feljegyzéseiben az áll, hogy a sírt 1589-ben feltárták, és amiket benne találtak, „egy gigantikus magasságú férfi csontjai voltak, koponyája beszakítva”. Ám a kereszt jelképeit még senkinek nem sikerült megfejtenie. Ki tudja hát, kinek a csontjait találták meg? A vadkacsák, a füttyülő récék csapatai, a negyven vadhattyú az Északi-tavon? William, Panmure első bárója?

Az *Överåsparken*, vagy más néven Angolpark eredetileg a skót származású Dickson család kastélyához tartozó kert volt. Egzotikus gyümölcsfákkal ültették tele, még üvegház is épült bele. Az Överås-kastély tulajdonosainak a története visszavezet Angus-járásba, Camus, a hódító dánok vezetőjének síremlékéhez. Hogy megértsük, miért olyan fontos körbejárni ezt az egész dán–skót–svéd kérdést, be kell látni, hogy Göteborgban semmit sem lehet a dán–skót–svéd kérdés nélkül megérteni. Göteborg a délre lenyúló Norvégia és az északra felkúszó Dánia szorításában létezett sokáig. Én pedig az Överås-kastély furcsa történetének bűvöletében.

*

A Svéd Nemzeti Múzeumban található Rembrandtnak egy híres festménye, a *Julius Civilis összeesküvése*. Julius Civilis vezetésével a batáviaiak szövetségbeztak a római hódítók ellen. A kép középpontjában Bobinus Chatti feje látható. A legenda szerint Rembrandtnak egy zománckép szolgált modellül. Egy kép, amely egy kardmarkolaton díszlett korábban, Bobinus fiának a kardján. Rembrandt egy barátjától, a westerbiningi Sir Alexander Dicksontól kapta – aki maga Bobinus Chatti leszármazottja volt.

Bobinus egy germán törzs vezére volt, a Chattiké (Macskák). A Macskák a mai Hessenben, vagy ahogy akkor hívták, Turingiában éltek. És bár Julius Civilis összeesküvése sikeres volt, Bobinus Chatti, aki nem akart a rómaiaknak szolgálni, kiválasztotta törzsének néhány jeles tagját, 76-ban szedte a sátorfáját, és Észak-Skóciáig meg sem állt. Caithnessben (Chattiness) telepedtek le. Skócia kívül esett a római fennhatóság alól, míg Nagy-Britannia nagy része római provincia volt. Bobinus, aki betolakodónak, idegennek, bevándorlónak számított Észak-Skóciában, hamar beilleszkedett, olyannyira, hogy a pikt király lányát vette feleségül.

Skócia viszonylag hamar áttért a kereszténységre. A VII. és a IX. században gyakorta keveredett konfliktusba a vikingekkel, akik Norvégiából érkeztek fosztogatni, de aztán letelepedtek, és kereskedni kezdtek. Később a dán király, Villásszakállú Svend idején, két dán csapatot is Skóciába vezényeltek az ország meghódítása céljából. Villásszakállú Svend Dánia, Norvégia és Anglia királya volt, apja, Kékfogú Harald családjával együtt megkeresztelkedett, és Svend a keresztény Ottó nevet kapta. A Skócia ellen küldött csapatokat egy Camus nevű parancsnok vezette, aki 1010 körül próbált partra szállni Firth of Fourthnál.

A skótok királya, Második Malcolm szörnyen kétségbe volt esve, az összecsapások során nem szerepelt jól a skótok összevont csapata. A barry-i csatában a Keith (Chatti) család fejének, Robertnek sikerült megölnie a dán hőst, Camust. De a harcokban Robert is halálos sebet kapott. Mielőtt

az örök harcmezőkre távozott volna, Malcolm három ujját Camus vérébe mártotta, s az ujjait végighúzta Robert homlokán és pajzsán:

– Igaz Keith vagy. Légy te és minden fiad Skócia nagymarsallja.

Amikor ez elhangzott, felébredtem. Még láttam a skótok királyának sisakját, halványan, ködbe veszőn. Boldogság öntött el, és meleg vér – erre ébredtem. Végül is megdicsőültem, nem? De legalábbis túl sokat olvasgattam a városi könyvtárban Örgrytéről meg a Dicksonokról, akik ennek a Robert nevű győzedelmes vikingnek a leszármazottjai voltak.

*

Az első hetem lassan telt az új albérletben. Egész nap az iskolában, este pedig abban a városi könyvtárban csücsültem, ami a korábbi lakhelyemhez közel volt ugyan, a mostanihoz azonban kétszer is át kellett szállnom a busszal. Az sem vigasztalt, hogy álmomban nagymarsall lettem, és nagy-lelkű leszármazottjaim alapították az első nyilvános könyvtárat – annak az őseit, ahol éppen ültem – Göteborgban.

Az egyik este már alig láttam a sok olvasástól, amikor hazafelé tartottam. A buszon pára sűrűsödött, és emberszag. A Centralennél sokan szálltak fel, mint mindig, és ugyan nem nyomakodtak – mert itt tolongani nem szokás –, mégis látszott, hogy elcsigázottan igyekeznek hazafelé a munkából.

A körforgalomnál jeleztem, és ahogy a busz befordult, láttam, a mi megállónkban csak én szállok le. Elég késő volt, olyan tizenegy körül. A gimnázium hatalmas épülete koromsötétben uralkodott a környéken, csak a vészkijárat lámpái égtek. Az utcában elég sok fa állt, a lámpákat eltüntették a fák kusza lombjai. Sárgásbarnásan vibráltak az őszi levelek. Amit nem szerettem, az az, hogy ősszel minden nyálkás lett. Úgyhogy a lábam alá kellett nézmem, nehogy megbotoljak egy-egy kiálló gyökérben, vagy elcsúszzak az avaron. A tőlünk háromháznyra lévő kis parkolóban most is ott állt a lengyel kisbusz, amit már első látogatásomkor megfigyeltem. Kicsit összerándult a gyomrom, amikor arra gondoltam, talán lengyel vendégmunkások gyilkolták meg a szomszédot.

A gimnázium után a katolikus óvoda, utána a püspök háza, majd a parkoló jött. És éppen ilyen sorrendben lett egyre sötétebb – a püspöknél még égett a lámpa a verandán. Aztán még egy ház, és a szomszédunknál semmi fény, de nálunk sem. A bejárati ajtóhoz közeledve szerencsére a kinti lámpa felgyulladt, legalább azt láttam, hova dugom be a kulcsot. De bent már nem találtam a villanykapcsolót. Az ember pár nap után nem emlékezhet az összes nyavalyás kapcsoló elhelyezkedésére! Elég volt megjegyezmem, mi hol van azon az emeleten, ahol én laktam, meg a konyhában. Bár pár

dolog még ennyi idő után sem akaródzott működni. Apró kellemetlenségek, mint hogy nem mindig volt meleg víz a fürdőszobában, és nem bírtam a logikáját megfejtetni: mikor van, és mikor nincs. Aztán kanalat se találtam a konyhafiókban, kést, villát igen, de kanalat nem. És az előszobai villanykapcsolót sem. Ezért ki kellett nyitnom a bejárati ajtót, hogy a kinti villany félhomályában megtaláljam a villanyt. Aztán már gyerekjárték volt a lépcsőházban tájékozódni. Csak, úgy látszik, sokat csöröghettem, mert ahogy mentem fel a lépcsőn, egyszer csak azt hallottam, valaki svédül kiabál:

– Ki az? Ki van ott?

Válaszoltam, majd susmogást hallottam, aztán ugyanaz a hang még egyszer megkérdezte, mintha nem is válaszoltam volna:

– Ki az?

Aztán csak azt éreztem, valami hatalmas és hirtelen légnyomás beborítja az egész fejemet, és elsötétül előttem minden. Valahogy így érezhetett Camus kapitány, amikor a koponyáját beszakították.

Visszakerültem a csatatérre. Láttam Második Malcolmot. Kissé arébb tőlem ott hevert a dánok Camus-je. Vacogtam, és angyalokat láttam, mintha már Camus is röpködött volna, vagy a negyven hattyú az Északitavon. Minden bizonytalanságom volt. Csak azt hallottam, a király bejelenti, a mieink győztek. Aztán ahelyett, hogy az időben visszamenve újra átéltem volna az életem során velem történeteket – mint minden rendes haladók –, az időben előre felé szálltam. Láttam a skót királyokat és a Keith nagymarsallokat, akiknek időnként nagyobb hatalmuk volt, mint a királynak. Láttam utódomat, Robert Keith-t, aki birtokainkat kiterjesztette, és a nagy népi hőst, „Dick” Keithet is, akinek a gyermekei kapták először a Dickson nevet. Láttam az aberdeeni egyetem alapítóját, George Marsallt, a püspököket és eszpereseket, kiket mind a mi családunk adott Skóciának.

Valahogy aztán Svédországba is megérkeztünk.

Persze sok időnek el kellett telnie. A múltat vagy jövőt megszépíti az emlékezet. A várakozás, a bizonytalanság, a szegénység, az utazás nehézségei, az idegen emberek és szokások, az ismeretlen nyelv, a furcsa időjárás – mind-mind az ellen szólt, hogy az ember elhagyja a hazáját.